

EĞİTİM FAKÜLTELERİNDE ÖĞRETİM ÜYESİ SORUNU

Doç. Dr. Adil TÜRKOĞLU (*)

Eğitimde ana öge öğretmendir. Eğitim sistemlerinde sorunların bilimsel yaklaşımla çözümlenmesi, yenileşme çabalarının başarıyla sonuçlanabilmesi için, öğretmenlerin iyi eğitilmeleri ve mesleki formasyonları son derece önemlidir. Sorunların çözümlenmesine öğretmen yetiştirme programlarından başlamak gerekir. Nitelikli öğretmen yetiştirme, eğitim programlarının tutarlılığı yanında, öğretim elemanlarının ve öğrencilerinin kalitesine de bağlıdır. Bir eğitim programı, ne denli iyi, ne denli ihtiyaca dönük hazırlanırsa hazırlansın, yetersiz öğretim elemanlarının elinde kısırlaşacaktır. Bu nedenle, Eğitim Fakülteleri ve bunlara bağlı Yüksekokullarda programların başarılı ya da başarısız olmasının, öğretim üyelerinin niteliğiyle doğrudan ilişkili olduğu gözönünde bulundurulmalıdır.

1970 öncesi 2 yıllık Eğitim Enstitüleri, koşulların zorlanmasıyla önce 3 yıla, 1979'da da 4 yıllık Yüksek Öğretmen Okullarına dönüştürülmüştür. Eğitim Enstitüleri 2 yıldan 3 yıla ve 4 yıllık Yüksek Öğretmen Okullarına dönüştürülürken hiç bir araştırma, planlama ve ön çalışma yapılmamış; Enstitü, Yüksekokul, Akademi, Fakülte çatışması ve statü arayışı 1982 yılına kadar sürmüştür. Aynı durum 1982 yılında da tekrarlanarak, yine hiçbir araştırma ve inceleme yapılmadan, Yüksek Öğretmen Okulları Fakültelele dönüştürülmüştür.

1982 öncesi Eğitim Enstitüleri ve Yüksek Öğretmen Okullarında öğretim görevlisi olabilmek için yüksek lisans ve doktora eğitimi zorunlu değildi. Bu göreve atanabilmenin tek koşulu vardı : Bir Eğitim Enstitüsü veya bir yüksekokulu bitirmiş olmak. Ama, 1970'lere kadar, zamanın koşullarına göre iyi olarak nitelenebilecek bir gele-

(*) Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi.

nek vardı. Orta Öğretim kurumlarında başarılı olduklarını kanıtlayan öğretmenler Eğitim Enstitülerinde ve Yüksek Okullarda görevlendirilmekteydi. Bu kurumlarda görev almak teşvik ediliyor ve böylece yetenekli-başarılı öğretmenler bir bakıma ödüllendiriliyordu. 1970 sonrası politik çalkantılar, siyasal çatışmalar ve bazı kişilerin yönetimi ele geçirme gibi tutumları sonucu, gelenekler ve sağduyu bir kenara itilerek, bizden mi - sizden mi anlayışıyla hiç deneyimi olmayan öğretmenler bu kurumların başına geçirilmişlerdir. Öyle ki, bu Enstitü ve Yüksekokulları bitirir bitirmez aynı kurumlarda göreve başlayan öğretmenlerin sayısında büyük bir artış gözlenmiştir. Bu durumun sonucu olarak, kendilerinin bilimsel yeterlikleri tartışmalı olan öğretmenler, öğretmen yetiştirme gibi son derece ciddi ve hassas bir görev üstlenmişlerdir. Henüz araştırması yapılmamasına karşın 1970-1980 arası Eğitim Enstitüleri ve Yüksek Öğretmen Okullarında mesleğinde yeterli olan öğretmenler yetiştirildiğine dair kuşku- lar vardır. Bu durum, bir ülkenin 10 yıllık eğitim sürecini kapsamakta ve neden olduğu sorunlar halâ tartışılmaktadır.

2547 Sayılı YÖK Yasasına dayanılarak çıkarılan 41 sayılı yasa hükmündeki kararname ile Yüksek Öğretmen Okulları ile Yabancı Diller Yüksekokulları Eğitim Fakültelerine dönüştürülerek Üniversitelere bağlanmıştır. Bu kez sorun daha da karmaşık bir hal almıştır. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı öğretmen yetiştirme görevini tümüyle Üniversitelere devretmiştir. Bu alanda hiç bir hazırlığı olmayan Üniversiteler, yeni bir sorunla karşı karşıya kalmıştır. Çünkü, Fakülte ve Yüksekokullarda ders verebilmek için Yrd. Doçent, Doçent ve Profesör olmak gerekmektedir. Profesör ve Doçent ve Yrd. Doçent bulunmadığı hallerde bu görev, alanında başarılı olan öğretim görevlilerine verilmektedir. Fakat, adı geçen Fakültelerde yeterli sayıda öğretim üyesi bulunmadığından eski statü aynen devam ettirilerek, buralarda eskiden beri öğretmenlik yapan öğretim elemanları öğretim görevlisi olarak atanmışlardır. Bugün sayıları 20'ye varan Eğitim Fakültelerinde Profesör, Doçent ve Yrd. Doçent yok denecek kadar azdır. Öyle ki, Eğitim Fakülteleri Dekan, Yönetim Kurulu ve Fakülte Kurullarını oluşturabilmek için diğer Fakültelerden yardım istemekte ve adı geçen kurullar sağlıklı çalışmamaktadırlar.

Yeni Yasa, Yüksek Öğretim Kurumlarında 5 yıl ve daha fazla çalışan öğretim elemanlarına 1988'e kadar doktoralarını tamamlamak kaydıyla kariyer yapma olanağı vermekteyse de umulan elde edilememektedir. Öğretim elemanlarının yabancı dil bilmemeleri,

araştırma yöntem ve teknikleri, istatistik gibi konulara yabancı olmaları ve doktoralarını yönetebilecek öğretim üyesi bulunamaması, sorunun askıda kalmasına neden olmaktadır. Bunlar bir yana, öğretim görevlileri de, 30-40 sayfalık bir şeyler karalayarak doktora yapmak gibi bir beklenti içine girmişlerdir.

Üniversitemizde öğretim üye kaynağı araştırma görevliliği - eski deyimle asistanlıktır. Fakültelere verilen Arş. Görevliliği kadroları, ekonomik koşulların yetersizliği, her yıl yapılan sözleşme yenilenmesi korkusu ve büyük merkezler dışında doktora yapamama endişesiyle ne yazık ki doldurulamamaktadır. Alınan Arş. Görevlilerinden de, öğretim üyesi açığı nedeniyle ders vermede yararlanılmakta, doktora ikinci plana itilmektedir. Doktora yapamamak, genç adaylarda düş kırıklığı yaratmakta ve fakülteler yeni sorunlarla karşılaşmaktadırlar.

2547 Sayılı YÖK Yasasına dayalı 41 Sayılı Yasa gücündeki kararnamenin çıkmasından bu yana 4 yıl geçmiştir. 1987 yılından itibaren yeni çözüm yollarına derhal başvurulmalıdır :

1. Eğitim Fakültelerinde görevli tüm 3 yıllık Eğitim Enstitüsü mezunları, yaz tatillerinde açılacak lisans tamamlama programlarına alınmalıdır. Başarılı olanlar yüksek lisans programlarına devam ettirilmeli, başarısız olanlar ise orta öğretim kurumlarına gönderilmelidirler.

2. Lisans mezunlarından, yüksek lisans ve doktora yapmak isteyenler, yaz dönemlerinde belirli merkezlerde açılacak yabancı dil kurslarına gönderilmeli ve yabancı dil bilmeleri sağlanmalıdır. Eğitim Fakültelerinin Yabancı Dil Bölümleri bu görevi en iyi şekilde yürütebilir.

3. Yabancı dil bilen lisans mezunu öğretim görevlileri, en aşağı iki yaz tatili süresince Ankara, İstanbul ve İzmir gibi merkezlerde olmak kaydıyla, yüksek lisans derslerini yoğun şekilde tamamlayarak tez çalışmalarına başlatılabilirler. Tez çalışmaları, öğretim devrelerinde hem ders verilerek, hem de belirli aralıklarla danışman öğretim üyesiyle ilişki kurularak yapılabilir.

4. Yaz tatili dolayısıyla yurtların boş olmasından yararlanılarak görevlilerinin barınma sorunları da çözümlenebilir. Ayrıca, bu öğretim görevlilerinin hepsine verilecek yolluk, yurt dışında doktora yapmak için gönderilen 4 öğrencinin masrafını da pek geçmeyecektir.

5. Arş. Görevlileri, 16 Kasım 1983 tarih ve 18223 sayılı yönetmeliğe göre, yeterli öğretim üyesi ve doktora yaptırma olanakları bulunan İstanbul, Ankara ve İzmir gibi kentlere geçici kadrolarla görevlendirilmelidir. Bu olanaklar sağlanır ve hemen işe koyulursa 4 ya da 5 yıl sonra Eğitim Fakültelerine yeterli sayıda öğretim üyesi sağlanabilecektir.

6. Yeni yasayla bazı Eğitim Fakültelerine atanan Profesör ve Doçentler lisans derslerine girmek ve yöneticilik yapmak yerine, lisans üstü derslere girmeli ve tez yönetmelidirler.

7. Yukarıdaki durum gerçekleşinceye kadar, Fen-Edebiyat Fakülteleri öğretim üyeleri de Eğitim Fakültelerinde derse girmelidir.

8. Bununla beraber, Eğitim Fakültelerinin öğretmen yetiştiren kurumlar olduğu göz ardı edilmemeli ve tüm öğretim elemanlarının yeterli öğretmenlik meslek bilgisini içeren formasyon kazanmaları sağlanmalıdır.

Yukarıdaki öneriler kademeli olarak hemen uygulamaya geçilmeli, yeni çözüm yolları tartışılarak önlemler alınmalıdır. Yoksa 1990'larda, yine kaybedilmiş zamanlardan ve daha karmaşık sorunlardan söz edilecektir.